ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 36. У Новом Саду, у уторак 28. марта (9. априла) 1895. Год. XI.

Позив на претплату.

Крајем овога месеца истиче претплата свима оним нашим претплатницима, који су се до краја марта на „Браник“ претплатили.

Овим умољавамо исте наше претплатнике, да претплату благовремено понове, како уредно разашиљање листа не би запињало.

Мислимо, да није нужно „Браник“ препоручивати. Наш је лист покренут у најбољој намери, да користи народу у овом тешком времену, кад се још само преко новина може чути независан српски глас. А да и по унутрашњој садржини задовољава народне потребе, сведочи оно признање, које са свију страна добијамо. Међутим у колико одзив од стране публике буде обилатији, у толико ћемо и више моћи порадити на усавршавању листа, јер дружина око „Браника“ посветила је овај лист само народу и његовим потребама.

С тога држимо, да правим пријатељима народа мора ићи у прилог, да се овакав лист и рашири. На њих апелујемо овим позивом на претплату.

Претплатна је цена „Бранику“:
На годину . . . 12 фор. или 30 дин.
На по године . . 6 фор. или 15 дин.
На четврт године 3 фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се претплатити и месечно. Месечно стаје „Браник“ 1 фор. или $2^1/_2$ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 18 (30.) марта 1895. год.

Издаваљство и уредништво „Браника“.

КЛЕВЕТЕ ПРОТИВ ЦРНЕ ГОРЕ.

Ми смо у кратко говорили о најновијој клевети, која се подигла против Црне Горе. У Београду је изишла једна брошура под насловом: *„Црна Гора при крају деветнајстог века“*, коју је написао неки *Марко М. Бацковић*. У тој књизи дижу се тешке оптужбе против Црне Горе и њеног витешког господара. Ми нисмо познавали писца. Његово име нисмо никад чули. Међу црногорским јунацима, који су своје име записали златним словима у историји Црне Горе, то име не налазимо. Међу оним дивовима, којима је сам Гледстон певао славопоје, Бацковић је непознат. У маленом културном раду Црне Горе, који се опажа у тој држави такођер нисмо нашли тог работника. Ко је дакле писац, који оваке оптужбе подиже и тражи, да му цело Српство и Словенство верује? Ми смо разбирали о њему, и ево шта смо дознали. Марко М. Бацковић је млад човек, био је неко време учитељ у Црној Гори; морао је да емигрира због своје кривице и сад се налази у Горњем Милановцу у Србији као учитељ. То је све, што смо дознали о том јунаку, који се дрзнуо да укаља светао образ Црне Горе и њеног господара.

Не треба да доказујемо, како то није довољна препорука, да му се верује. Тај Црногорац, који је невешт, да потеже јатаган, латио се пера, да пред нама убије значај Црне Горе. Али му је и перо тупо. Износи погрде без околишења и клевете без доказа. Та књига је памфлет најниже врсте, који није ни занимљиво написан. Тај учитељ је неписмен; књига му је пуна граматичких и правописних погрешака.

Ми се нећемо упуштати у опширан претрес те књиге. Нећемо да говоримо о оним појединостима, како књаз Никола „гони“ неке Црногорце. Та се повика диже на књаза, од како је Маша Врбица отишао из Црне Горе. Суседна монархија лакомо је прихватила тог некадашњег војводу и образовала се читава новинарска чета, која се храни из туђег диспозиционог фонда, а има задатак да клевета Црну Гору. Те клевете се од времена на време систематично износе у бечким, пештанским, хрватским и неким српским листовима. У тој чети има и Бацковић неку улогу.

Ми признајемо да има и у Црној Гори незадовољеника, као и у свакој држави. Та свако село има својих незадовољеника, а неће их имати једна држава, ма то била и мала. Међутим какви су ти незадовољеници, видимо их по њиховим делима. Од како су отишли из Црне Горе, они се ставили у службу непријатеља црногорских и тиме су изгубили веру у сваког поштеног Србина. Не верујемо им, па ма да се заклињу и на еванђелије. Ако је кнез Никола и гонио ове људе, то су они својим данашњим делима потврдили, да је кнез Никола имао право, што их је гонио, јер ко стоји у служби непријатеља државе, тај је изгубио свако право на милост и саучешће. „Босански спахија“ Маша Врбица и његови ученици не могу бити сведоци против кнеза Николе, јер пред Српством су они у моралном смислу људи, који стоје под тешком оптужбом. Ако има какве погрешке на кнезу Николи, то може бити само та, што није још раније одделио пшеницу од кукоља. По овоме можемо судити, шта вреди, кад Бацковић говори о „тирјанству у Црној Гори.“ Оваки људи се и по другим земљама не примају с рукавицама, а најмање може то бити у Црној Гори. *Но нека су неки наводи и истинити, ми смо уверени, да је црногорски народ задовољан, и да се он не би мењао с народом у Босни и Херцеговини.* Могуће је, да се по коме учини неправда у Црној Гори, јер и Црногорци нису безгрешни; али и то смо, уверени, да се у целини све то губи према невољи српског народа у Босни и Херцеговини. Поносити Црногорац не завиди Босњаку и Херцеговцу. Сто пута милији му је његов господар, и кад му строго суди, од г. Калаја и онда, кад овај хоће дарове да дели.

Тако смо дошли до оне разлике, која дели праве Црногорце од оних сувремених потурица, који се склонили под скут Калајев. Могуће је, да има Црногораца, којима власти учине кадгод криво, — а где тога нема? — али тим црногорским бегунцима није неправда учињена, јер својим животом показују, какви су.

Но сад ћемо да истакнемо политичке моменте из те књиге, да се види, каково је колено, које се диже против црногорског кнеза.

Та господа хтела би, да се у Црној Гори заведе устав! Таман, — Црна Гора је управо војнички логор, у таку државу унети семе западне уставности, значило би раскопати црногорско огњиште. Снажна рука господарева може одржати ред и запт, а „уставне слободе“ унеле би раздор, неслогу и растројство. Под ударцима уставности Црна Гора би брзо клонула. А што та црногорска господа, која се хране на Калајевим јаслама, не траже уставност у Босни и Херцеговини, где би под туђинском управом више имала смисла? Природа Босне и Херцеговине, у којима народ живи под повољнијим материјалним и културним приликама, далеко би више била способнија за уставност од сиромашне и запуштене Црне Горе, која мора и данас да стоји на стражи за своју слободу.

Тај Бацковић препоручује Црној Гори, да се у спољној политици придржава Аустрије, а да се мане Русије. На здравље! Те птице се најбоље познају по *овом* перју. Ко има смелости да поткопава вековно утврђене стубове Црне Горе, тај је сам себи издао најбољу сведоџбу, колико му је збиља стало до напретка и среће Црне Горе.

Но писац брошире хоће да помути добре одношаје и између Србије и Црне Горе, па приповеда како је кнез Никола радио на томе, да се збаци династија Обреновића и да се он или његов зет кнез Петар Карађорђевић посади на престо. Зато је спремао једну чету, која би упала у Србију и збацила династију Обреновића.

Ми у ово приповедање пишчево неверујемо, јер је то приповедање и сувише романтично, а да би паметни људи могли веровати, да ће озбиљан државник као што је кнез Никола радити овако. Једна чета, која тек треба да се пробија кроз Турску, да упадне у Србију, где би могла бити дочекана и смрвљена? У данашњем добу телеграма оваки ритерски походи више се не праве. Тек што би се црногорска чета кренула из Црне Горе, аустријске власти правиле би неприлику и обавестили би српску владу, а нема сумње, да би и Турска оваку експедицију зауставила на првоме кораку.

Могуће је да је кнез Никола, видећи шта се ради у Србији, неговао неке наде на српски престо и да је очекивао промене у Србији. Зар је то грех? Кад је кнез Михајло спремао, да ослободи и уједини Српство на истоку, склопио је тајни уговор с Црном Гором. По том уговору кнез Никола *својевољно* одрекао се права на престо уједињене Србије а у корист кнеза Михајла. Он би радио на уједињену, а првенство уступа свом старијем брату. Зар то није дело беспримерно у историји? Који је владар у уједињеној Немачкој и Италији показао овакав ванредан пример савлађивања и самопрегорења, а у корист народне мисли? Па кад тај владар види, како се прилике у Србији све на горе окрећу, и кад види да династија долази у сукоб с народом зар нема права, да се нада, ако би дошло до промене на престолу Србије?! Така нада и праведна и оправдана је и битно се разликује од ровења и подривања престола династије Обреновића, што је у оној форми немогуће, као што нам писац брошире приповеда. Друго је нешто улазити у завере, и тајним нападајем обарати српски престо, а друго је надати се и бити спреман за све могуће случајеве. Ми питамо: *Ко после династије Обреновића има више права на српски престо од кнеза Николе?* Одговор на то питање са свесрпског гледишта заиста није тежак.

По овоме можемо судити, шта вреде клевете Бацковићеве. За леђима тог несретника вишанили су непријатељи српски, али нису погодили циља. Кнез Никола стоји и сувише високо, а да би га оваке грешне руке могле дохватити.

Како је у окупираним земљама?

(Глас из Босне.)

Сарајево, 18. марта 1895.

Ми смо се више пута на овом мјесту позабавили о српскијем земљама, које но је аустро-угарска монархија мандатом берлинског конгреса окупирала, да у овијем срећене одношаје створи, културне сврхе успостави, једном ријечи, да народу овом створи све могуће услове напретка у свим гранама живота му. Јесте, и ми смо се у добу наше истрошености зарадовали, те омишљасмо, да ће нам такова једна цивилизаторска управа прокрчити путе љепшој будућности; да ће нам улити нову снагу; да ће нам биједно стање, које је вјековима наш народни живот подгризало, поправити; да ће нас у редове образованијег народа уврстити, и ми са пуним увјерењем сусретасмо ову нову појаву са надом у боља времена. Но како се грдно преварисмо!

Аустро-угарска монархија није до данас испунила своје обвезе у оној мјери, како но ју је на својој окупацијоној застави истакла. Њени управни системи од *Крауса, Славија* па ево и *Калаја* нијесу задовољили овај народ ни онолико, колико се то у опште замишљало. Њени дјелимични успјеси ишчезавају пред оном истином, коју народ овијех земаља као симбол свога унутарњег препорођаја представљаше, и гле, ми данас стојимо пред жалосном чињеницом, да све оно, што се до данас обећавало, није ништа друго до пука обмана а круна свега тога је *незадовољство и пошиштеност* у народу.

Ако мало дубље завиримо у историју нашијех дана од окупације амо, дођемо до оног стварног резултата, да управни организам, потицао он ма од кога, није имао на уму да оствари жеље овога народа, — управо рећи нијесу га стварне побуде руководиле, да овоме народу пружи гаранције за самоодржање а без утицаја свог моћног али штетног уплива. Све то, па ни вапај голотиње раје, није помогло да умекша тврдокорно срце власника, који у својој заблуди заборавише, да је у првој линији овамошњи народ, који би се имао задовољити, а са чијом се судбином они рахат размећу и кроз плаћене органе широм цјелога свјета телале, не би ли како постигли ону хвалу, која им никако не иде. Ми би могли на прсте избројати све некоректности окупационе политике, која се у раздобју од шеснајст горких година амо понављала, и данас после толико година не видимо никаква успјеха, који би нам давао наде на бољак.

Моментани утисци те политике коштали су нашу управу грднијех пара; јер министар *Калај* ставио је себи у задатак, да само са те стране бере лаворике, и он их је на овакав начин побрао, али не без штетних пошљедица по народни живот; јер кад год се каква научна експедиција инсценирала, то је иста потресла и материјално стање овога народа. Министар *Калај* радије, слуша да му се име по онијем крајевима разноси, који са судбином овога народа ништа сродног немају; *јер се узда да спољашна глазура више вреди, него поправљено културно стање једног Босанца и Херцеговца.* Није њему стало до тога да овај народ умно прогледи, нити му је брига да културно цвати; — њему је управо стало до тога, да се са народног зноја прослави, и да му се глас као стручног организатора још даље, па макар и на штету овога народа било, чује. *Калај* дакле хоће, да се код вас тамо и по осталом образованом свјету прослави, *па макар га ми амо и анатемисали.*

Његов цивилни адлатус *барон Кучера* развија све то већу дјелатност, само да се своме господару удвори, и та прекомјерна љубав достигла је свој врхунац у томе, *што су се ова два организатора у некијем управнијем питањима разишли тако, да се сада очекује, који ће од њих двају краће извући.* Главно је да је *пукао јаз* између два дива — *Калаја и Кучере,* од којих је сваки на свој начин канио овај народ да усрећи! Како чујемо, *бар. Кучера* ће, ако се ове несугласице мирно не изгладе, морати одступити са управе. Ситуација је, као што видите, замршена и ми нећемо имати раштa пожалити за *бар. Кучером*; јер он је управо покретач попустљивости према мухамеданцима. Ми не би имали ништа против тога попуштања, само да се ово једнаком капом дјелило и да се ово попуштање није свагда на штету православнијех Срба вршило. Да је *бар. Кучера* више нагињао мухамеданцима, не треба доказивати; јер он је главом често пута то и засвједочио.

Будимо искрени и запитајмо, каква је добра данашња управа починила? Окренимо се ма којој грани управе, то ћемо видити сам хаос; јер нигђе се није настојавало за усавршењем и цео данашњи управни апарат није ништа друго, до *крпарија.* Је-ли се у погледу *десетине* и њеног побирања што год напред коракнуло?

Није. Десетина се још увјек по старом турском адету процјењује и побире и ми не можемо да нађемо доста пријекора на данашњу управу, да се томе злу не доскочи.

Тако вам је и у погледу *аграрног питања*; јер ово и ако је данас у неколико унапређено, није заслуга наше управе, него баш самог сељака, који је све силе своје напрегао, да свој земљишни посјед уреди; а друго. што саме аге и бегови своја имања кметовима продају, те тако по самом природном закону прелази земљишни посјед мало по мало у руке пражитника т. ј. у руке Срба, чије је то негда и било.

Овој се појави морамо зарадовати, што се српски елеменат поред толикога притиска материјалне снажи, и што је сву своју снагу посвјетио унапређењу својих запуштених земљишних одношаја.

А како стојимо са школом? Истина, да влада свом енергијом на томе ради, да се школе покомунале и не мање настоји, да се дух у православне Срчади угуши, но ово јој неће упалити; јер видимо, да се наш подмладак једино у оквиру народне индивидуалности креће, и да сав свој труд полаже око душевног унапређења, а за овим не заостаје ни српско-народна свјест, која у пркос угњетавању све то више на површину избија. *Данас сама влада на своја уста признаје, да је претежнији проценат по школама српске дјеце а то је разлог, што се Срби пренуше и што теже, да се овим својим новим положајем користе; да свој подмладак душевно и морално унапреде, па да овај наоружан знањем пође у срећање будућим догађајима, који ће се кад тад морати на корисн српског елемента у овијем земљама, окренути.*

Бадава се влада труди, да српски покрет на овом пољу омаловажи, све то није кадро помутити вјеру у самопоуздање: јер су Срби добро проучили замашај овог преокрета и да су баш они и нико други позвани, да овоме народу корисно послуже.

„Босњаштво“ и „босански језик“ ишчезавају пред овом новом културном струјом, која се у сав јек заталасала у правцу регенерације и усавршења чисто српских идеја. Бадава *Коста Херман* и *Длустуш* напрежу снагу у правцу однарођења, и ми радо констатујемо, да *Хрватство*, чији су апостоли ова двојица, не може да захвати корјена у народу, *а смјешно је и помислити, да би Хрватство у срцу Српства могло и животарити. Све се ово разбило о чисто србинску свјесн а то је знак, да је Хрватству у Босни и Херцеговини једном за свагда одзвонило.* Не знамо, је-ли вам познато да је и „наш“ *Коста* пао у немилост. Њега су *„пријатељи“* одгурнули у музеум и нуз ово предали му уређивање *„Наде“*, да се не каже е су га са свијем заборавили. *Он ће дакле своју каријеру да сврши у босанско-херцеговачком музеуму...* Јадни *Коста* шта си дочекао!?

Не можемо, а да се овом згодом не дотакнемо бива и *рељевске богословије.* У ову српску богословију унесен је нов живот. Нови наставници тога завода по све су спремни људи и ми против њих не можемо имати ништа, али нам је зазор, зашто је управитељ и ректор те богословије *Тома Алагић*, још млад човјек, бачен у пензију? *Алагић* је био спреман наставник и ваљан управитељ, но је нашијем власницима било трн у оку, *што се Алагић са сеојијем ђацима под српскијем грбом фотографисао и то је прави узрок његовом пензијонисању.* Помислите ту страхоту! Па да би свој некоректни поступак колико толико загладили, обећаше му испословати код плашчанског владике *Грујића* парохију на Ријеци, но ово све није помогло, јер је за пароха на Ријеци протопоп *Никола Косановић* већ именован. Професор *Филип Милошевић*, кога је још Герман у своје вријеме амо послао, такођер је пензионисан.

Ту недавно посјетио нас је са својом чувеном пјевачком дружином *Славјански* и давао три концерта на опште задовољство. То друштво пјевало је у новој српској цркви на св. литургији уз присуство многобројног народа. *Успомена на његово борављење овде остаће дубоко урезана у грудима Србадије.* Но за чудо нам је, да је наша влада у опште дозволила прелазак *Славјанском* и његовој чилој дружини у наше крајеве, али нам изгледа, да је влада овијем хтјела у неколико да ублажи неумјестни поступак напрама Србима поради забране св. Савских прослава. Врло слаба утјеха!

Овде је умрио дугогодишњи библиотекар сарајевске митрополије *Ђорђе хаџи Лазаревић.* Мир пепелу његову!

Старина Новак.

Расправа о ћирилици и српској застави у троједничком сабору.

Приликом расправе у земаљском троједничком сабору о петицији Срба изборника *кореничког* и *грачачког* котара ради *равноправности ћирилице* са латиницом, и ради *српске заставе,* **бан гроф Куен Хедервари** означио је владино становиште према српским жељама и представкама овом беседом:

Вис. саборе! Незнатан повод дао је прилике веома занимивој расправи, у коју хоћу радо да утичем, јер је предмет расправе нежан предмет, о којем се је дуго шутило, а мислим, да нисмо узалуд шутили, јер како разабирем из тока ове расправе, многи су се спорови, како је било барем с једне стране наглашено, утишали, те је сада ситуација много повољнија и у погледу овога питања, него ли је била у разним фазама нашег политичког живота.

Ја ћу се понајприје осврнути на говор г. заст. Јовановића, који је поднио протупредлог против предлога одбора, а код те прилике имаћу, чинећи своје опаске на његове тврдње, да своје становиште јасно означим.

Госп. је заступник најприје тврдио, да су Срби у овој земљи увијек истицали своја права и да им је то једном згодом законом од г. 1887. — хвала богу — донекле признато, како се је изјавио, али жали, да се ипак збивају ствари, које мора да вријеђају Србе.

Код тога сјетио би г. заст. на то, да се је не само у закону од 14. маја 1887. него и код пријашњих установа, привилегија итд., које су претходиле закону од 1887., увијек радило, као што је то нагласио мој предговорник г. заст. др. Пливерић, о праву Срба као припадника једне вјероисповјести, дакле о праву православне цркве, о праву са овим обиљежјем црквеним скопчаних других права, на која су права они велику важност стављали, као што су на та права велику важност стављали и сљедбеници других вјероисповести. Ну код свих тих згода до сада није се радило никада о каквом праву на заставу. Ово питање о заставама на мјестима гдје се одлучивало о тим правима, које сам споменуо, није споменуто.

То је остало изван оквира оних расправа и изван оквира оних одредаба услиједивших на темељу жеља Срба. То сам само хтио споменути за то, да оно — што госп. заступник спомиње као оправдану жељу, да се у писмо посебно зајамчено не смије дирати, као што се доиста не смије — и не само не смије се дирати, него да се морају чувати посебна права цркве; да то се не да у савез довести с овим, што је као жеља истакнуто у овим петицијама према посебној застави.

Г. је заступник понајприје рекао, да се неки општински уреди нису држали закона створеног г. 1887. и то оних одредаба, које иду у прилог упораби ћирилице, па је рекао, да се то мора њима замјерати и да мора рађати неповјерење у народу, који имаде права на упорабу ћирилице, кад се види, да и више области погађају такове тежње, које иду за тим, да се крши закон.

Најприје ми је споменути, да општински уреди нису области земаљске, него управо само општински уреди, па ако има може бити општ. уреда, који се не држе строго одредаба законских, то ја мислим, да ће их ипак више области, наиме земаљске, које свакако стоје на много вишем етупњу наобразбе и које могу боље разумјети закон, упутити на постојеће законе и ако је чије право повријеђено, да ће опет успоставити оно, што закон налаже.

Госп. заступник је навео онда неке ствари, које по мојем мнијењу не доказују ништа. Госп. заступник пожалио се је ради једног школског одбора у Брђанима, који је употребљавао у свом уредовању ћирилицу, па је поради тога од највише области земаљске укорен и упућен на упорабу другог писма. Ја морам право дати оному, што је на концу свог говора казао г. др. Пливерић, наиме, да је разлика међу писањем у нутарњем уредовању, и оног што закон гледе ћирилице одређује. Закон не вели, да се области имаду служити ћирилицом у уредовању својем, него само одређује, да се странкама, које донашају молбе ћирилицом писане, дају и ријешења у ћирилици. Ту се дакле ради о уредовању према странкама, о којем §. 3. закона одређује, а не ради се о нутарњем уредовању тих уреда самих.

Онај Србин, који не зна друго писмо осим ћирилице, — а имаде такових у земљи доста — може по овом закону своје молбе ћирилицом предати свакој области и област му мора опет тим писмом ријешити молбу. Тим је сврха постигнута, јер се доиста мора оному, који хоће што постићи код области, дати могућност, да то може затражити начином, каковим може, а с друге стране мора му се дати ријешење таково, које може и сам да чита без туђе помоћи.

Ну то није унутарње уредовање неког уреда. За то ја мислим, да је посве у реду било, кад је се рекло: *ви немате уредовати ћирилицом, него се имате држати, закона, који каже, да се имате служити ћирилицом према странкама, које се на вас обраћају у том писму.*

Што се тиче приговора г. заступника на господарски уред имовне општине, тај уред није земаљска област, дакле по мојем мнијењу не мора ако не нађе за сходно да per analogiam употреби оне одредбе, које закон гледе ћирилице садржаје. Тај уред није земаљска област и није везан на то; а још мање је везан, да уредује у том писму. Морам рећи, да би ја, да сам господар имовне општине, сигурно сваком, који се на ме обрати ћирилицом; паче да сам у заступству, тражио би, да се такав закључак створи. Али не могу казати, ако имовна општина тога не чини, да она ради проти закону, јер се закон на њу не односи. По мојем мнијењу, морам признати, да не би добро чинила имовна општина, ако се не би том аналогијом зем. закона послужила.

Што је г. заступник навео гледе уредовања оружничког заповједништва, слично је тому, што сам споменуо мало прије гледе онога, што није одобравао г. заступник поради уредовања школског одбора.

Колико сам разумио, то је оружничко заповједништво забранило својим подређеним, да се у уреду — дакле без потицања од стране странака — употребљује ћирилица. (Павле Јовановић: Да не примају ћирилицу). Ја ћу на темељу говора г. заступника, који ће бити тискан, имати прилике, да се освједочим о том, како гласи та наредба. Ја сам чуо, да је речено, да се не имаду марвинске путнице издавати ћирилицом али други уредовни списи. То је у реду. Не би било у реду, ако би се приватне странке обратиле на оружничко заповједништво ћирилицом и ово не би одговорило ћирилицом. Ја мислим да се о том не ради. Врло је ријетки случај, да оружништво имаде прилике, да се са странкама у дописивање стави. Оно не уредује према странкама и за то двојим да имаде такову наредбу, која би искључивала у опћењу са странкама упорабу ћирилице

Једно је споменуо г. заступник, што се је догодило у котару новоградишком. Та ствар није још ријешена. По мом мнијењу приватник може на својој кући извјесити писмо ма које. То је мој назор. Ја случај који је споменуо г. заступник не познам, али ако би дошао тај на ријешење зем. влади, ја се не би противио тому, да се ћирилским писмом истиче име дотичника, чија је кућа, ако то тако узжели. Ја се у опће никаквих слова на свету не бојим. Научио сам разним словима читати и писати и сретан сам, ако имадем прилике и времена доста читати у ма каковим словима писано и према тому сам гледао, да се то објективно схваћа у уредовању. Ми смо ту да удовољимо потребама народа и ако се на нас народ обраћа у једном или другом или трећем писму, ја мислим да је наша дужност, да му одговарамо, како је њему најбоље а не да се силом препиремо ради ничега, тако рекуђ.

Што је споменуо г. заступник наредбу министра комуникација, ја мислим, ако је досад имао двојбе, да је сада његова бојазан нестала и да може бити задовољан с овом одредбом. Г. заступник рекао је код те прилике, да је он са мојом изјавом у одбору врло задовољан био, јер сам ја рекао, да би те области имале уредовати у ћирилском писму. Нека ми опрости г. заступник, ја му морам дио његова задовољства одузети, јер ја нисам тога рекао, него да по закону овом имаду области уредовати према појединим странкама, које се послуже ћирилицом, такођер ћирилицом. То је велика разлика и то мислим, да сам морао особито онда споменути, кад је г. заступник на противном основао своје задовољство.

Наше области у опће не имаду у првом реду никакав народносни карактер. То су крзем. области, које имаду уредовати према свим једнако.

Што се пак заставе тиче, већ сам споменуо ту ствар, да је са свим друкчије то него ли је с писмом и именом. У закону од год. 1887. нема о њој ништа одређена. Мало прије сам споменуо, да и у пријашњим одредбама, које се тичу Срба нема о том ништа. Г. заступник је донекле похвалио одредбу, коју сам издао за жупанију личку, ну није му право, што сам рекао да би, ако би се другдје потреба издавања такове наредбе показала, такову издао и он мисли, да не би право било да чекам, док се крв пролије и текар онда, да се издаје наредба.

То сигурно не би право било. Али није се ни у Лици крв пролила прије него се је издала ова наредба, не ћу на то никада чекати, а не само не ја него сигурно нити која друга влада. Сукоби неки, више нарави препирака у личкој жупанији, дали су повода, да је издана посебна наредба, у том погледу, јер су ондје, ја нећу да тражим мотиве зашто и како, ради заставе наједанпут некакви препори настали у кругу пучанства ондашњега, пак се је морала наредба издати. Ја пак нисам хотио опћениту наредбу издати. Зашто да издам опћениту наредбу, кад се ради о препору само у становитом крају. Могу пак још казати и то, да имадем у том погледу искуство, које сиже врло далеко, јер сам ја српску заставу о којој се ту ради, видио од мога дјетинства вијати се и опазио, да се проти њој није нико ограђивао у овом крају, гдје сам ја живио, него је она мирно стала и ја сам се морао чудити, ако је ради тога у којем крају растао пријепор и морао сам с тога гледати, да се тај острани.

Господин је заступник у блудњи, ако мисли, да је та моја наредба гледе упорабе српске црквене заставе у противности са једном другом наредбом, изданом по земаљској влади за бана Мажуранића. Ја морам изјавити, да се моја наредба не противи никако оној и да није с њом у протусловију. Наредба зем. владе за вријеме бана Мажуранића, чини ми се од године 1876. тиче се упорабе земаљске заставе.

Ја нисам ништа дирао у њу, она стоји и ја ју поштивам и гледам да се наредба провађа; али овдје се ради о сасвим другој застави, наиме о српској народно црквеној а не о земаљској застави. Дакле може једна наредба уз другу стајати и веће дати повода да се криво разумије. Ја сам увјерен, да ће и мој насљедник — ма ко дошао на моје мјесто — схватити ствар исто тако, и желим, да то буде у интересу мира и слоге.

Земаљска је застава означена у нагодбеном закону; њезин положај је осигуран и она је ванјским знаком једнога политичкога народа, који живи у овим краљевинама и ти за другу заставу немамо се побринути законом, него се код употребе разних застава држимо с једне стране политичнога положаја земље, а с друге стране прилика у којима се могу или имаду и друге заставе извјесити. Та за бога изим једне, која је овде предметом расправе, наиме српске заставе, имаде других; па имаде згода, гдје се у интересу мира, а то бива у целом свијету, забрањује извјешење икакве заставе. Али то су полицајне одредбе, које не могу бити на уштрб и крњење земаљске заставе, него су то само одредбе у интересу чувања мира и одвраћања већих погибељи.

Што се тиче земаљске заставе, могао би се закон створити али само о његовом облику, али нити то није нужно, јер како је мало прије речено, то се ствара најбоље по обичајима. Управо она наредба Мажуранића од године 1876. ставила се је на тај темељ, пак је описала њен облик и моменте кад се та застава имаде извјесити итд. Ту дакле не треба ништа посебна одредити. Што се пак српске заставе тиче, како рекох, по мојем мнијењу управо не би имало смисла да се о њој посебан закон створи. Што се тиче карактера те заставе мислим, да је врло добро, што је дошло до тога, да се о том расправља и да се тим одстрани нешто, што је у јавном невинству неко вријеме врло неугодно се расправљало, наиме мнијење, по којем се са извјешењем те заставе протудржавне, антидинастичке тежње спајају. *Тога карактера те заставе немају*, чему је најбољи доказ то, што је не само у мојој наредби, него и у молбама, које су у разним приликама на мене стисле биле, сваки пут речено: молимо, да смијемо нашу заставу извјесити. Онај, који се стави на таково становиште, не може се и не смије биједити тежњама, које се не могу слагати са интересима народа, који овдје живи. С овом расправом је за увијек отстрањено неоправдано сумњичење оних, који су српску народно-црквену заставу извјесили.

Зато ми је лако сада прећи на говор г. заст. Фолнеговића, који нам је истакнуо, да се о тој ствари мало искрено говори и слабо политички мисли.

По мом мнијењу, кад су господа с ове стране незадовољна са политиком, коју сада водимо на темељу што бољег учвршћења *слоге између Хрвата и Срба*, онда је то најбоља политика, која се у опће само може водити за политички народ у краљевина Хрватској и Славонији. То је моје дубоко увјерење, а она политика, коју господа мисле као најпатриотичнију у њиховом увјерењу слиједити, она би давала повода, да се на основу те политике збиља и озбиљно изваћа начело „divide et impera“.

Ја имам да водим бригу и рачунам о том, што бива у нашој земљи и како ћу овдје што боље служити поглавито оној слози, која ми је пред очима. Ја не имам пред очима какав извјестан закон или наредбу, него мој је циљ слога а не „divide et impera“; ако мислим, да ту слогу учврстим и тим да у тој ствари начиним реда, ја мислим да је то моја дужност. Ја, истина, нећу се убрајати у ред оних државника, који би у Угарској устврдили, да ће она тек онда постигнути свој циљ, када ће Биоград бити средиште Мађарорсага, како то г. заступник каже.

Моја је политика јасна, ја ју нећу крити, она је отворена; с овом политиком ја сам по мојем дубоком увјерењу, колико сам знао и могао, највише допринео слоги између ова два народа, па смионо тврдим, *да ова слога није била никада јача, него ли је била данас.* (Тако је! Одобравање на десници). Да сам се ја држао начела: „Divide et impera“, не би г. заст. Јовановић овдје сам сједио, него би био у великом друштву овдје. (На десници: Тако је!)

Што се пако предлога тиче, то мислим, да је одбор најбоље урадио, кад је препоручио, да се та петиција имаде влади на уредовање уступити, са позивом на закон и наредбе, јер ако би био што друго предложио, био би пошао кривим путем. Закон уређује како да се имаде ћирилица употребити. Петиција наиме Кореничана и Грачана, хоће с једне стране да се раби ћирилица, а с друге стране, да могу заставе српске народно-црквене извјесити. Што се тиче порабе ћирилице, позивље се одбор на закон, да се имаде уредовати по закону. А што се тиче употребе застава, ту се опет одбор позивље на постојеће наредбе, које под становитим увјетима дозвољавају ту упорабу.

Будућ исправак г. Јовановића не би постигао оно, што се постићи хоће, с тога молим да се исти отклони и да се прихвати предлог одбора, који ће дати повода, по мојем мнењу, не тому, да се такове петиције понављају и да ће их Бог зна колико доћи на овај сабор, него ће допринети томе, да се опет отстрани један повод неслози између два племена, која су једна на друго збиља упућена.

Ово је политика, коју ћу ја са своје стране увијек да слиједим, да заговарам, да јавно исповједам, јер да то по мом мњењу и сасвим одговара политичком становишту, означено у нагодби.

Они дакако који не одобравају становиште нагодбе, не могу ни ово моје настојање одобравати, јер они иду за са свим другим циљем, који по мом мњењу не би ни најмање допринело тому, да буде слоге између једнога и другога народа. Али дакако, то се ни не може очекивати од њих, који нити не допуштају, да имаде Срба. Они не могу ићи за слогом, јер по њиховом мњењу у опће нема двојице, него само једнога, и ако се други покаже, треба га утући. (На десници: Тако је!)

Дакле ја појмим, да господа са ове стране неће да прихвате одборов предлог, али жалим, што госп. заступник који је говорио у име ове стране, није са свим јасно то становиште заузео. По мом мњењу не би имао право преговарати

већини сабора и влади, да није искрена и да она у том питању нити не мисли досљедно политички, кад је сам дао повода, да се не зна, што он хоће кад је рекао, да неће гласовати нити „за“ нити „проти“. Одговарало би политичком мишљењу господе, да су и проти предлогу одборовом и исправку г. заступника Јовановића.

Ну овако је свакако комотније, дође ли до тога, да си данашњем мишљењу противно становиште заузимљу, слободно могу то учинити. А то су хтела господа осигурати. (На десници: Тако је! На левици приговарање). Ви, господо, можете слободно таково становиште заузети, а ја сам увјерен, кад би дошли до већине, тако би говорили, као и ми, па да вам се не ускрати могућност, то своједобно чинити, за то морате казати, да нећете гласовати нити „за“ нити „проти“, а ми, који не може шарати, јер имамо одговорности за све наше чине, ми и данас знадемо што чинимо, као што смо знали у прошлости и како ћемо у будућности и за те са своје стране заговарам, да се прихвати предлог одбора. (На десници: Живо одобравање.)

Политички преглед.

— **Угарски сабор**. Заст. кућа је у седници од 24. марта (5. априла) о. г. примила зак. предлог за потпомагање градње морских бродова, а затим је без дебате примљена интернационална конвенција у погледу тога, како се има поступати са здравственог гледишта према хаџијама, које иду у Меку. У дебати о зак. предлогу за регулисање реке Рабе учествовали су Ј. *Молнар* и гроф Ан. *Кароли*, па онда је дебата закључена. *Председник* је известио заступнике, да ће *прва седница после Ускрса бити 11.(23.) априла*. Предлог *о рецепцији Јевреја* решаваће се 13. (25.) о. м. *Седница ће трајати до Духова, па онда почиње делегационо заседање.*

У седници од 25. марта (6. априла) о. г. побијао је министар пољопривреде, гроф *Фешетешић*, тврдње опозиционих заступника у погледу регулисања Рабе. — При гласању *примљен* је предлог већином гласова. — За тим се прешло на специјалну дебату о истом предлогу; у њој учествоваху заст. *Рајтер*, министар *Лукач*, заст. *Хоански*, гроф А. *Кароли*, министар *Фешетешић*, заст. *Ј. Нађ*, Ј. *Хорват*. Специјална дебата није дуго трајала, и сви параграфи су већином примљени по одборском предлогу. — Пошто је оверовљен записник, разиђоше се посланици, желећи један другом сретне празнике.

— У аустријском **пододбору за изборну реформу** наступио је иступањем тиролског заступника барона *Дипаулија* расцеп. Барон Дипаули је предложио у рајхсрату, да се цензус смањи на 3 фор., како би се тиме изборно право раширило и на ону класу људи, која најмање пореза плаћа. Против тога се предлога изјавили гроф *Хохенварт* и принц Карло *Шварценберг*, који заступају интересе поседника. Барон Дипаули је услед тога иступио из пододбора, који већа о изборној реформи, те је с почетка било говора, да ће то имати знатних последица не само по Хохенвартов клуб, него и по саму коалицију. Пододбор је истина продужио свој рад, али барон Дипаули ће се потрудити, да изазове конфликт међу конзервативцима, а у Хохенвартову се клубу и онако одавно већ кува, те тако лако може доћи до озбиљне кризе,

— **Србија**. Изборно кретање је у целој Србији необично живо. Све странке раде свом снагом, како би на избору створиле што боље земљиште за себе. Либерални и радикални листови доносе многе извештаје о великом насиљу, што их врше владини органи, како би осигурали влади Николе Христића већину посланика. Читајући извештаје о неправилностима, што их врше влада и њени органи, сумњамо, да ће избори за скупштину бити слободни и са свим ће бити разумљиво, ако влада и напредњаци, на које се садања влада ослања, изиђу победоносно из изборне борбе. Сада су већ све странке означиле своје кандидате; међу радикалним и либералним кандидатима су и Никола П. *Пашић* и Јов. Ђ. *Авакумовић*, а од напредњачких је Милутин *Гарашанин*. Влада је већ поднела краљу списак оних 60 песланика, које краљ по уставу од 1869. год. именује. Краљ је примио тај списак с опаском, да ће, ако уздржи за потребно, учинити неке промене у списку.

— **Русија**. Цар Николај II. установио је један нов министарски ресор, који ће имати самостално примати и подносити цару молбенице. Као што „Новое Время“ и „Московскія Вѣдомости“ јављају, за шефа тог ресора биће наименован тајни саветник Д. С. *Сипјагин*, адлатус министра унутрашњих дела. Именовање Сипјагина на то важно место доказује, да цар Николај II. жели, да свака молба дође до њега. Сипјагин је познат са свога строгог правдољубља и приступачности.

— **Португалија**. У овој краљевини је пре кратког времена учињена изборна реформа. Најважније одредбе новог изборног закона су: Број посланика који је до сада износио 180, биће од сада 120. Број адвоката и лекара у комори не сме прећи 20, а број званичника не сме прећи 40. Правозаступници синдиката и друштава, што стоје у свези с државном управом, не могу бити изабрани. Испитивање правоваљаности ког мандата у будуће неће припадати комори, него засебном суду.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 27. марта 1895.

— **Архијерејска служба**. На благовести била је у саборној цркви архијерејска служба, на којој је појао кор дружине српско-народног позоришта. Службу је служио г. епископ бачки Герман, уз асистенцију проте Милана Ћирића, пароха Боже Поповића катихете Мих. Миловановића, придворног ђакона Гаврила и општинског ђакона Веље Миросављевића. Позоришна дружина је особито лепо и хармонично појала. Црква беше дупком пуна побожног света.

— **Врбица**. Ономад, на Лазареву суботу, после подне у 3 часа ишло је овдашње свештенство са ученицима свих овдашњих основних школа по врбицу. Пошло се од саборне цркве па кроз дунавски сокак у доње шеталиште, где је раздата врбица, па се онда великим шеталиштем и кроз дунавски сокак вратило натраг у саборну цркву, где је одржано вечерње. Од свештенства нашег били су на врбици: г. г. прота Милан *Ћирић*, почасни прота Павле *Балша*, катихета Мих. *Миловановић*, капелан Никола *Теодоровић* и ђакон Веља *Миросављевић*. На врбици беше много побожног света.

— **Промена у конз. бележништву бачке дијецезе**. Епископ бачки г. *Герман* разрешио је од дужности конзисторијалног бележника г. јеромонаха *Георгија Видицког* и упутио га у његову дијецезу. Чујемо да је узрок том изненадном отпуштању сукоб који је имао г. Видицки са г. епископом. О том изненадном отпуштању г. Видицког много се говори у нашој вароши.

— **Школски надзорник**. Министар богочасти и јавне наставе, по §. 23 XXX. зак. чл. од 1883., одредио је за ову школску годину 1895., за свога повереника при испиту зрелости на српској великој гимназији новосадској *Фрању Дунаја*, врховног школског управитеља банбистричког.

— † **Катарина Ђорђевић рођ. Петровић**. Нашег поштованог пријатеља г. дра Средоја *Ђорђевића*, вар. сенатора суботичког, и брата му Младена, инспектора срп. држ. железнице, задесио је тежак удар: њихова стара мајка, гђа Катарина Ђорђевић преминула је у Суботици 24. марта о. г. у 70-ој години свог живота. Покојница беше ванредно брижљива мајка, коју су њени синови управо обожавали. Добротом свога срца знала је стећи себи опште поштовање. Земни остатци покојничини сахрањени су 25. марта о. г. у породичној костурници (Остојићкиној капели). Нека је лака црна земља покојници и вечан спомен!

— **Брзојав српског патријарха главној скупштини Српске Банке у Загребу**. Њ. Св. српски патријарх г. *Георгије Бранковић* послао је главној скупштини Српске Банке у Загребу овај брзојав:

„Призивајући милост божју у помоћ на предстојеће вам велико дело, примите патријаршки благослов са поздравом. Сретно да Бог да и у добри час.

Георгије патријарх“.

— Г. **Драгомир Рајовић**, српски министар у пензији, постављен је за председника Главне Контроле у Београду.

— **Опасност од поплаве**. Вода у Дунаву долази тако нагло, да има озбиљне опасности од поплаве. На новосадској страни вода се још од јуче прелива у „брукшанац“ и то на два места, тако да је шанчеве већ већим делом напунила. На водомери у Петроварадину достигла је вода висину од 7 метара и 1 сантиметра. Дуж целе обале новосадске почевши од шеталишта па све до каналског ушћа подиже се насип од земље и фашина. Магацин пароброд-ске станице сав је у води. У двориштy петроварадинских казамата је пуно воде, те се војници, који су били размештени по тим казаматима, морали иселити из њих.

О стању воде у Дунаву из других места јављају, да је од Пожуна до Дунафелдвара вода мало *опала*. — *Тиса* непрестано *долази*. Доњи део вароши *Токаја* је *поплављен*. — *Драва* у горњем току свом опада, али изнад Осека непрестано долази. Стање је критично. — *Сава* такође долази. — Из *Темишвара* јављају, да је *Сриска-Бока* потопљена и да се срушило више кућа, али друге штете нема. Вода полагано отиче натраг. — Из *Великог Бечкерека* јављају, да је *Бегеј* необично нарастао, како у овом веку још никад није. Из подунавског места *Борче* народ се иселио у Земун, јер је опасност од поплаве велика. — Очекује се да ће вода у *Дунаву* достићи највећу висину од *Гомбоша* па на ниже, а на *Тиси* од *Сегедина* па до *Титела*.

— **Долазак краљице Наталије у Београд**. Краљица српска *Наталија* долази 30. априла о. г. у Београд, где ће је свечано дочекати. И скупштина ће депутацијом бити заступљена при дочеку, да тиме даде краљици неку задовољштину за увреду, коју јој нанесе пређашња скупштина.

Новости са стране.

— **Предавања**. *На бечком универзитету* предаваће летњега семестра: Проф. *К. Јиричек*: Извори за историју Југославена; Балканске земље у XV. веку; споменици средњега века; др. *Ф. Пастрнек*: Старословенска синтакса и роман о Александру Великом код Словена; др. *В. Вондрак*: Историја чешке књижевности; др. *Штрекељ*: Страни елементи у словенским језицима. Проф. *В. Јагић* неће предавати у овом семестру ради пута у Русију и у наше крајеве.

— **Атентат на Хенцијев споменик**. Пештанска полиција, која се пре неког времена прочула, кад је ухапсила интернационалну лоповску дружину Афендакиса и Јосипов-Ристића, још никако није ухватила *Селеша*, на кога се јако сумња, да је учинио атентат на Хенцијев споменик; ова афера као да ће да уништи „славу“ пештанске полиције. Но што је најзначајније у читавој тој ствари, то је држање пештанских Мађара. Један пријатељ Селешов, др. Золтан *Такач*, рекао је главном капетану Шелеију, да он све да зна, где је Селеш, као *Мађар* не би га издао. Селеша крију у Пешти, те полиција не може да га нађе. Шта више, Селешово дело сматрају Мађари за „родољубиво“, те купе добровољне прилоге за његову породицу. Неки становници будимски, који имају куће близу Хенцијева споменика, хоће да поднесу меморандум министру, *да се уклони Хенцијев споменик*, јер се боје даљих атентата. Око Хенцијева споменика иду честе патроле, и дању се слободно споменику приближити на три корака, а ноћу на десет корачаји. Осим тога и стална стража има да пази на споменик.

— **Славјански у Италији**. Задарски „Српски Глас“ доноси о томе ово: Пратимо Славјанскога на његовом путу у Италију, да чујемо како пролази у земљи пјесме и музике са пјесмом руском, славенском. У толико више занимаће наше читаоце ове вијести, што су они познали Славјанскога и чули пјевање његовога хора. На другом концерту у краљевском конзерваторију у Милану дошла је изабрана публика. Сви комади програма одобравани су опћијем пљескањем Неки комади поновљени су на опћу најживљу жељу. Екзекуција је изврсна, пјанисими ненадмашни. Био је управ сјајан успјех. Ово је оцјена уваженог листа „Perseveranza“.

Милански стручни лист за црквену музику „Musica sacra“ донио је извештај о концертима у Риму у коме каже, да црквена музика руског пјевачког друштва није произвела велики утисак, али су се дивили пјесмама народнијем карактера славенскога, а највише финој колоритури и изразу појединијех пјесама. Него, и у погледу црквене музике у извјештају упоређује се ово друштво са гласовитом Систинском Капелом и износи мишљење ласкаво за Славјанског, које ми овдје преносимо, јер је из стручнога пера:

„Слушајући овај пошљедњи концерат, желио сам да ту буду они, који су на челу Систинској Капели, какви се дивни успјеси не би могли постићи нашијем јакијем гласовима. кад би били изучени на овој школи? А зашто се презиру овако различити и лијепи успјеси, што се са овакијем изразом могу постићи? Ако ми се опет икада каже, да је Палестринина музика одвећ тешка за снагу нашијех гласова, ја ћу одговорити: треба науке и добар метод изучавања, а угледајмо се на *Руску Капелу!* . .

„У осталом у композицијама нема никаквијех мучноћа, него су необичне простоте и најфиније екзекуције. Они момци пјевају таком окретношћу и извијањем, да би се у вјештини могли натјецати са сваком извјежбаном „прима-доном“. Највише смо се дивили дисциплини пјевача, какву бисмо узалуд тражили у нашијем Капелама“.

— **Цар Вељем II. — фармазон**. Као што јављају из Берлина, цар Вељем је тамошњој великој ложи слободних зидара (фармазона) јавио, да жели ступити у њу. Немачки фармазони се јако обрадовали томе, па се спремају, да приреде том приликом велику свечаност као кад је и цар Фридрих ступио у велику ложу.

— **Тридесет и шест година у тамници**. Ових дана је пуштен на слободу из затвора у *Илави* неки Ј. Б., пошто је издржао 36 година у затвору; први пут је као 21-годишњи младић осуђен због убиства и крађе на 16 година тамнице. Трећег дана, кад су га по издржаној казни пустили, опет је убио човека због три форинта, због чега га осуде на 20 година затвора. Изгледа, да га је савест слабо гризла и да му је тамница пријала, јер кад је оставио своју ћелију, био је тежак пуних 106 кила.

— **Грозно убиство**. У *Варшави* је неки Антоније *Вишњевски*, кондуктер на Висланској железници, убио из револвера најпре своју супругу, па онда своја *три синчића*, којима је било 6, 4 и 2 године. Кад се на пуцање искупили људи, стаде зликовац пуцати онако у гомилу и рани три човека, али га у том свладају. Убица је признао, да је то ужасно дело учинио из суревњивости.

— **Нов лек**. Из Париза јављају: У свим учењачким круговима изазива највећу сензацију вест, коју је саопштио у „Societé de Biologie“ млади бечки лечник др. Александер *Марморек* о новом једном леку, што га је изумео у Пастеровом заводу. Др. Марморек јавио је споменутом друштву, да му је пошло за руком одгојити зачетника септичних болести, тако званог „Streptococcus-a pyogenes-a“, што до сада није било могуће. Уједно је приуготовио против отров, који је по досадашњим покушајима од нечувена дејства. Та Streptococcus јесте, како се сада у опште признаје, повод отровања крви код грезница, које долазе од рана. Уза то је тај бацил врло важан код дифтеријских појава, пошто се јавља уз Леферовог бацила, који узрокује дифтерију, те ствара оне случајеве, против којих је Берингов серум без сваке вредности. Др Марморек назива свој лек „Anti Streptococcin“. Под надзором врховног здравственог надзорника дра Шантмеса сада се у разним париским болницама извађају покушаји, који су до сада имали врло повољних резултата. Др. Марморек, који је, како му већ име сведочи, пореклом *Чех*, учио је у Бечу, био оператер код професора Хробака, а сада ради код проф. Пози-а у Паризу и у Пастеровом заводу.

— **Див човек**. Чини се, да дивови још нису изумрли. Професор Брисо у Паризу, извешћује у једном стручном листу, да је недавно мотрио на неком вашару у дашчари дива, коме је било 47 година, а пореклом је из сеоске породице из Хот-Гарон. До 16 године није се ванредно развијао, но тада је почео расти, те је са 21 годином достигао висину од 2 метра 20 цм Идућих 15 година био је врло здрав. У 37 години озледио је врат, те није могао да па је почео да се за новце показује. Професор Брисо тврди, да овај див по свом саставу нарочито својим дугим рукама. јаким костима на лицу и чврстом доњом вилицом, много наличи на орангутана, па је тако и неспретан.

— **Упропастио га терно**. На Отакрингу у Бечу обесио се ових дана столар Леополд Готош у своме стану. Узрок је симоубиству што је Готош пре два месеца на малој лутрији добио терно. Од тога дана изгубио је свој мир, тиштио га столарски сто и ретко беше код куће, док год није страћио сав новац. Сад више није имао воље за рад, те одлучи, да с терном заврши и свој живот.

НОВИЈЕ.

БУДИМПЕШТА, 27. марта. Полузванични „Орс. Ерт.“ изјављује на основу опуномоћења са компетентне стране да изјави, како је са свим неистинита вест, коју пронеше неки опозициони листови, да ће министар просвете др. Јулије *Влашић* преузети портфељ министарства правде од министра *Ердељија*, а исто тако да је неистина, као да би на место Влашићево дошао за министра просвете барон Јосиф Рудњански, члан горњега дома.

БЕРЛИН, 27. марта „Kreuzzeitung“ дознаје, да ће Њ. В. цар и краљ Фрања Јосиф I. учествовати на великим маневрима немачке војске код Штетина и да ће се тамо бавити читаву недељу дана.

ПЕТРОГРАД, 27. марта. По заповести цара *Николаја* II. изаслаће се у Сибирију комисија од седам мерника и заступника разних министарстава, да тамо проуче питање, како да се доврши *сибирска железница*. Затим је цар заповедио, да се у близини Владивостока потражи згодно место за подизање трговачког пристаништа, које би било крајња тачка сибирске железнице.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних игара.

У уторак 28. марта (9. априла) *први пут*: **„Марија“**. Драма у 3 чина, написао др. Милан Савић. — Пре тога: **„Честитам“**. Шаљива игра у 1 чину, с певањем од К. Трифковића.

У понедељак 3. (15.) априла *први пут*: **„Балканска царица“**. Драма у 3 чина, с певањем, написао *Никола I.*, с одобрењем песниковим за позорницу удесио А. Хаџић.

У уторак 4. (16.) априла *по други пут*: **„Балканска царица“**. Драма у 3 чина, с певањем, написао *Никола I.*, с одобрењем песниковим за позорницу удесио А. Хаџић.

Трговина.

Промет У Новом Саду.

По статистичним подацима управе варошких прихода био је у 1894. год. у Новом Саду овај промет:

I. УВОЗ.

Дотерано је у варош: 6885 ком. прасица, 7186 к. мршавих свиња, 1950 к. угојених, свиња 1578 к. јагњаца, 6199 к. оваца, 4056 к. телаца, 67 к. јунади, 2250 к. рогате марве, 375 к. коња, 64 к. ждребади. Даље ушло је у варош 48610 празних кола са једним коњем, 60751 празних кола са два коња, 35485 пуних кола са једним коњем, 64584 пуних кола са два коња и 1359 пуних кола са три коња.

На четир годишња вашара дотерано је: 1623 к. јагњаца, 1016 к. прасица, 5236 к. свиња, 3549 к. оваца, 173 к. телаца, 5422 к. рогате марве, 1382 к. јунади и 6714 к. коња.

На варошкој кланици заклано је: 1441 к. рогате марве, 3704 к. телаца 6857 к. оваца, 8946 к. јагњаца, 7165 к. свиња и 118 к. прасица.

На обалу дунавску истоварено је: 7147 м. ц. жита, 2700 м. ц. кукуруза, 29420 м. ц. угља, 93706 м. ц. цемента, 10450 куб. мет. грађе, 33402 куб. мет. дрва за горење, 800 м. ц. камења 560000 цигаља и 75 м. ц. воћа.

На варошком кантару измерено је: 3143 свиња, 101 к. јагњаца, 225 к. телаца, 9640 м. ц. кромпира, 1286 м. ц. лука, 242 м. ц. арпацика, 1355 м. ц. зелена грашка, 7068 м. ц. патлиџана, 3375 м. ц. зелена пасуља, 1885 м. ц. зрела пасуља, 1623 кола воћа и 70359 корпи воћа; даље измерено је: 142757 м. ц. жита, 86 м. ц. ражи, 57 м. ц. наполице 6622 м. ц. зоби, 5996 м. ц. јечма 76029 м. ц. окр. кукуруза, 31081 м. ц. кукуруза у клипу, 49 м. ц. проје, 494 м. ц. репице, 166 м. ц. вуне, 39 м. ц. вике, 44 м. ц. мухари, 3 м. ц. кудеље и 36 м. ц. масти.

II. ИЗВОЗ.

На обали дунавској утоварено је у лађе: 100600 м. ц. жита, 60575 м. ц. кукуруза, 1240 м. ц. репице, 2244 м. ц. кромпира и патлиџана 150 м. ц. рибе и 1835 куб. мет грађе. Даље истерано је из вароши 1637 к. прасица, 206 к. дебелих свиња, 302 к. мршава свинчета, 1824 к. јагњета, 2308 к. оваца, 198 к. телаца, 19 к. јунади, 1025 к. рогате марве и 216 к. коња.

Од споменутих предмета што су на варошком кантару измерени већином поврће и воће извежено је жељезницом на стране пијаце. Наш зелени пасуљ постао је обљубљена роба на берлинској пијаци, те је махом прва роба што је приспевала, извежена на берлинску пијацу где је постигла доста повољну цену. Тако исто извежено је за Беч и Пешту у већим количинама зелена пасуља, зелена грашка, млада кромпира, раног воћа, келерабе, кеља, салате, и по нешто и купуса. Са Србијом имали смо омање послова са поврћем. Неколико трговаца бавише се у нашој вароши извесно време чинећи покушаје са мањим партијама раног воћа, али како је наскоро и тамошње воће приспело то је посао са Србијом на брзо престао. Са Босном из године у годину опажа се све живљи саобраћај и промет трговине са нашим производима. Прошле године бавили се неколико трговаца у нашој вароши од почетка лета до дубоке јесени, који су дневно куповали на нашој пијаци одабрано поврће, најлепше воће, и врежу, често по доста великој цени, које су слали у Сарајево и друга босанске пијаце. Доцније кад је тамошње воће приспело многи Сремци довозили су на колима лепих јабука, бресака, крушака, а наиме шљива, већином довежено је из Босне. У јесен, као ваљда никад досад, довежено је много сувих шљива из Босне које су поневероватно јевтиној цени продаване. На веће количине продаване су на новосадској пијаци по 5 и 6 новч килограм, доцније скочила је цена на 8 н. а пред божићне празнике на 12 нов. килограм. Довежено је и неколико вагона орања који су на велико продавани по $10^1/_2$ и 11 фор. по м. ц; тако исто довежено је више транспорта сувих крушака, а из Србије јесењих крушака, и јабука, које је све на нашој пијаци нашло своје муштерије.

*

НОВИ САД, 26. марта (8. априла) т. г. (Извештај семенарске радње Боина Јовановића).

Пшеница прве каквоће 6·55—60; средња роба 6·40—50, кукуруз, прва роба 6·20—25; средњ 6·—; јечам 5·70—80, зоб 6·40—50. Вика 10·50—11 ф., муар 24—25 ф., пасуљ бели 9 ф. 40—50; жути 8—8·50. Све од 100 килограма.

Бостанџијски производи.

Арпацик се ових дана мање тражио и није имао јаку продају, плаћао се леп ситан 50—52 ф. сејалац по каквоћи од 38—44 ф.. главичурак 20—21 п. од 100 к. Кромпир се јаче тражио особито семењак и плаћан је жути 3 ф. до 3·20. Црвени 3·50—80. За јело: жути 3·50, н. црвени 3·20—40нов.

*

БУДИМПЕШТА, дана 26. марта (7. априла) 1895. У прошлој седници је цена пшеници просечно са 5—10 новчића пала услед тога, што власници парних млинова нису ангажовани били при куповини те је свега зато 65.000 м. ц. пшенице продато.

Пошто су лађе почеле пловити довежено је истина врло много пшенице, која је већ одпре купљена и која се на пијацу донела није.

Остала се рана слабо тражила те је и цена готово непромењена остала.

*

Недељни извештај
Мењачнице Централног Кредитног Завода
У НОВОМЕ САДУ

Течај ефеката и валути 6. априла 1895.

Категорије:	Новац ф. а. вр.	Роба ф. а. вр.
А. Државни дуг:		
Угарска рента у злату — — —	123·75	124·25
„ „ „ крунама — — —	99·20	99·70
Аустр. рента у злату — — —	124·—	124·50
„ „ „ крунама — — —	101·25	101·75
Угарске премијен срећке по ф. 100	161·50	162·50
Државне срећке од г. 1854 К. В. ф. 250	152·—	153·—
„ „ „ „ 1860 а. вр. ф. 500	158·50	159·50
„ „ „ „ 1860 „ „ „ 100	164·50	165·50
„ „ „ „ 1864 „ „ „ 100	197·—	199·—
Б. Заложнице:		
Срећке аустр. Боденкред. Завод г. 1880	118·—	119·—
„ угар. хипотекен банке 4%	131·50	132·50
В. Разне срећке:		
Срећке Потиско-сегединске — — —	151.½	152·50
„ Бечке комуналне — — —	173·50	175·50
„ Српске по 100 динара — —	43·50	44·50
„ Пештанске „Базилике“ — —	8·50	9·—
„ Аустр. кредитног завода —	201·—	203·—
„ Кнеза Clary-а — — — —	58·75	59·75
„ Будимске — — — — —	62·50	63·50
„ Кнеза Pállfy-а — — — —	60·—	61·—
„ Угарског црвеног крста — —	11·50	12·—
„ Аустр. „ „ — —	18·—	18·50
„ Талијан. „ „ — —	13·—	13·50
„ Кнеза Salm-а — — — —	71·—	73·—
„ „Доброг Срца“ — — — —	3·—	3·20
Г. Валуте:		
Дукати нови — — — — — —	5·75	5·80
„ стари — — — — — —	5·70	5·75
Велики дукати — — — — — —	25·05	25·25
20 франака и фор. 8 у злату — —	9·66	9·70
Рубље у паниру — — — — —	1·31	1·31

Мењачница „Центр. кредитног завода у Нов. Сад купује и продаје срећке и папире од вредности. Исплаћују купоне без одбитка. Продаје промесе за свако жребање најкулатније. Продаје срећке на оброчну отплату, по најумеренијем постотку. Издаје зајмове на срећке, папире од вредности, сребро, злато и драгоцености. Прима срећке и папире од вредности на чување и руковање

Јавна захвалност.

Црквени одбор, српске православне општине жабаљске-пошто је многоуважена госпођа *Марија Алексијевић*, рођен Панин, велепоседница сентомашка и становница жабаљска са основним писмом својим од $^{12}/_{24}$. фебруара 1895. г. поклонила цркви жабаљској пет кат. ланаца земље у жабаљском хатару са тим расположењем; да се од прихода исте у жабаљској цркви годишње један парастос одржи за покој душе њеног умрлог супруга *Мише Алексијевића*, велепоседника и негда становника сентомашког, а остатак од истог прихода, да се употреби на испомагање издржавања овдашњег српског православног парох. свештенства — закључио је, да се на овоме дару стави у записник захвалност и иста путем новина и српском свету саопшти — што потписани по дужности својој овим радо извршујући, из дубине душе кличу:

Живела добротворка цркве жабаљске Марија Алексијевић, рођена Панин!

Из ванредне седнице црквеног одбора, држане у Жабљу 26. фебруара 1895.

Душан Мушицки, перовођа — Сима Дракулић, председник

Милош М. Папић, парох и прота жабаљски

†

Преголемом тугом јављамо свима сродницима и знанцима да је наша премила ћерка, односно супруга

Катинка

дана 16. марта о. г. у 6 сати у јутру своју добру душицу после два дана горког боловања Богу предала. Св. опело над нежном покојницом нашом обављено је 17. марта у 3 сата по подне у цркви Мраморачкој, а затим у породичну гробницу сахрањено.

На искреном саучешћу благодаримо најтоплије преч. свештенству г.г. протонаместнику Пери Болгарићу, месном пароху Илији Јанковићу и баванишком свештенику Николи Марковићу, као и г.г. учитељима: Илији Барбу, Живоину Предраговићу, Милану Миленковићу и Кости Петровићу.

Уједно изричемо срдачну захвалност свој поштованој публици из места и са стране, који су похитали да нам своје пријатељско сажалење укажу и горку рану срца нашег ублаже.

Милостиви Боже! подари душици нашој рајска блаженства.

На веки ожалошћени

Васа Јовановић
супруг.

Поп **Васа и Марија Богосављевић**
родитељи.

†

ВАСА БУКОВАЛА

трговац у Сакули; члан „Матице Српске“ у Н. Саду; члан српско-правосл. Црквр. просветног одбора, дојакошњи сиротински отац у месту, редовни претплатник „Браника,“ после дугог и тешког боловања у својој 51. год. преселио се у вечност 7. марта о. г. и своју ожалошћену породицу у црно завио. —

Покојник је био скромне природе и благе нарави, те је као такав уживао велико поверење у народу и како у месту тако и околини врло поштован и уз највеће саучешће од свију слојева нашег становништва 9. марта у 10. сахати пре подне по обреду наше православне цркве, до вечне куће отпраћен. —

Стога, нека је овом приликом изречена најтоплија благодарност свима, без разлике вере и народности, који нашег другог покојника до вечне куће отпратише.

Особито хвала присутној г. г. из Панчева, Долова, Н. Села, Неузине, Уздина. Идвора Баранде, Опава и Фаркашдина, како на саучешћу, тако и на суделовању при овој тужној свечаности —

Нарочито пак хвала г. свештеницима и г. г. учитељима из места и околине, који су уз саучешће и својим умилним пјенијем и опроштајним говором ожалошћеној породици донекле тугу ублажили, и спровод увеличали тако, да је врло свечан и величанствен био —

Понаособ хвала отличној и поштованој г. г. пријатељима и друговима покојника у месту који у знак последње поште положише венац на самртни одар и тим двоструко ублажише тугу.

Ожалошћеној породици. —

Огласи.

АДВОКАТСКИ КОНЦИПИЈЕНТ

потребан је у једној адвокатској писарници у Новом Саду. Пријаве прима администрација „Браника.“

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА

У ЗЕМУНУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника, ступање што пре. 3-3

Угледно иноземно осигуравајуће друштво у Будимпешти тражи под повољним условима **заступника у провинцији**. Исто друштво прима и аквизиторе, који опште са бољим круговима. Понуде се имају шиљати на **Ј. Д. Фишера,** Anoncen-Expedition, Будимпешта, Zsibápus utcza 9.

Објава.

О УСКРСУ

точим изврсно

ШПАТЕНБРАЈСКО ПИВО

Јосип Хук.

1—3 гостионичар.

У СЕНТОМАШУ

на најживљем месту на пијаци

има за издавање један згодан стан за бирцуз, састојећи се из 3 собе, кујне, две коморе и куглане.

Даље има више хиљада снопова трске на продају. За све ово упитати се ваље код **Ђоке Р. Стефановића.** 1—3

ОГЛАС

О ПРОДАЈИ АПОТЕКЕ.

Због болести и старости, продајем моју Апотеку, постојећу у Београду на великој пијаци, у средини вароши, са врло повољним условима.

Ради погодбе треба се обратити продавцу

ЈОВАНУ ДИЛБЕРУ
1—10 апотекару у Београду.

КУЋА

под бројем 573 у **Турском Бечеју** на првом месту на ћошку госпоцке улице, преко пута од властелинске писарнице, у непосредној близини пијаце, главна пасажа у Арач Врањево за трговину сваке врсте особито подесна, продаје се из слободне руке. Ближа извешћа на лицу места код г. Јована Малетића и у администрацији овог листа. У кући се налази 1 дућан, 6 соба, велик магацин, 2 кујне, 2 шпајза, 2 подрума, ледевица, више комора и бунар. Односно за издавање у истој кући од 1-ог маја т. г. 1 дућан са шпецерајским штелажима и са станом заједно састојећи се из 2 собе, кујне, шпајза, магазина, коморе и подрума. 1—2

БИРЦУЗ

и гостионица у *Марадику* (у Срему) издаје се **одмах** под рачун. Ближа условља могу се дознати код властника

Морица Левенбергера
3—3 закупника регала у Марадику.

ПОЗИВ.

Г. Г. АКЦИОНАРИ СРПСКЕ БАНКЕ

У ЗАГРЕБУ

позивају се да према пропису чл. 6. друштвених штатута положе најдаље до 3. (15.) маја ов. г. у име друге уплате по 24 фор. за сваку уписану акцију, код повереника и новчаних завода, код којих су и прву уплату положили или непосредно банци.

При полагању ове друге уплате дужан је сваки акцијонар да преда неверенику привремену потврду од прве уплате и да прими нову, која ће гласити на 34 форинти.

Ова потврда замениће се привременим акцијама чим буду готове.

Ко до тог рока не положи ову другу уплату излаже се последицама чл. 9. штатута, који гласи: „Ко од акцијонара на први позив управе, који се има огласити према пропису §. 170. трговачког закона, не положи до одређеног рока уплату за коју се позива, платиће за задоцњење 6% на неположену суму од рока до дана уплате. Но ко не положи пренебрегнуту уплату ни за 30 дана после овог рока, губи уписом стечено право и до тада положене уплате.“

Решено у седници управног одбора „Српске Банке“ 22. марта (3. априла) 1895.

У ЗАГРЕБУ, 23. марта (4. априла) 1895.

УПРАВА СРПСКЕ БАНКЕ
1—3 **У ЗАГРЕБУ.**

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.